

DELAVSKA POLITIKA

GLASILO SOCIALISTIČNE STRANKE JUGOSLAVIJE.

Št. 37.

Sobota 7. maja 1927.

Leto II.

Beda, obup, propast.

Usoda naših železničarjev je javnosti menda že znana: namreč, da so slabo plačani, da propadajo s svojimi družinami vred, da so izgubili vse svoje službene pravice, itd. — ne vemo pa, če je vsej javnosti že znano, da je prav čedno število onih železniških delavcev, ki so 1. maja dobili od 50 do 100 Din mesečne plače, nekateri pa niti toliko ne! Ne vemo nadalje, če ve vsa javnost, da znašajo najvišje mesečne plače progovnih delavcev do 500 Din mesečno — najvišje plače kurilniških delavcev pa celo do 900 Din mesečno! Torej sijajne plače, s katerimi se da imenitno živeti in prekipevati patriotskega navdušenja!

Te sijajne plače se pa še vedno reducirajo — tako se je zgodilo, da so delavci dobili 15. aprila na račun svoje plače toliko, kolikor jim gre po sijajni njihovi 500 ali 900dinarski mesečni plači, nazadnje se je pa izkazalo, da glasom novega budžeta nimajo pravice niti do tako sijajne plače! Zato so ostali 1. maja sploh brez plače!

Sedaj pa sodite, ki te vrstice čitate: Ali nismo sijajna država, ali ni socialna skrb pri nas absolutno na višku, ali ni država najboljši delodajalec?

In posledice so tukaj: Bolezni v družini vsled slabe prehrane, kakor za časa svetovne vojne, duševno in fizično spadanje delavstva. Že v zadnji številki smo javili slučaj onega nesrečnega delavca, katerega je beda po težkem delu za državo, beda v družini in iz nje izvirajoče bolezni tako pretresla, da se mu je omračil um. In bili so še drugi slučaj, in ni nobenega izgleda, da se to stanje kedaj izboljša.

Kaj storiti? Delavci v Mariboru so zadnje dni ponovno ustavili delo in se začeli pogajati z delavniško direkcijo. In prišel je tudi zastopnik iz Ljubljane, itd. — pa kaj, ko pravijo, da za delavske plače ni kreditov! Zastopnik ljubljanske direkcije je celo našel to svojevrstno utemeljitev za redukcijo, da se je namreč poskusilo reducirati plače do skrajnosti, da se vidi, če bodo delavci vzdržali!

Kaj storiti sedaj?

Boriti se in krepko organizirati!

Druge rešitve ni!

Javnost pa naj pomaga — če je v njej še kaj človeškega čuta!

Redukcija — reduciranih.

Ako stroj ni v dobrem stanju in nima dovolj pare, ne more proizvajati iste sile, kakor bi jo lahko v obratnem stanju. Isto je tudi pri delavcih sploh, ako se ne mora dovoljno hraniti in nadomestiti porabljene sile, se redukcija dela avtomatično izvrši. Pri drž. žel. se je izvršila redukcija osebja in redukcija plač delavcem, katere že itak prej niso odgovarjale današnjim razmeram. Da je slovenski delavec jako skromen, poslušen in ubogljiv, priča nam dejstvo, da cenijo Slovence kot take, celo pri tujih narodih....

Domovina, Ti si nam mačeha! Tištim, ki delajo in garajo jim ne daš toliko, da bi sebe in svoje družine nasitili!

Da bode to redukcijo močno občutilo narodno gospodarstvo, je ujemno. Vprašajmo se: v kakšnem stanju so naše proge, vozovni in lokomotivni park? Da so proge v kritič-

nem stanju, ni treba posebej poudarjati, ker je itak javnosti že znano, da se v mariborski kurilnici le z največjo požrtvovalnostjo osebja vzdržuje osebni promet, je tudi resnica, in malo ali nič bolje je v sosednih kurilnicah.

Javnost naj sodi: Ali se lahko živi z onimi 400 Din mesečno, ki jih zasluži progovni delavec, ali se lahko živi z onimi 800 do 1200 Din na mesec, ki jih zasluži rokodelci v kurilnici, ali lahko dovoljno hrani sebe in svojo družino ter plača najemnino? Ali se je izvršila redukcija v prid narodnega gospodarstva ali v njegovo propast? Gospodje pri direkciji se vedno izgovarjajo da »ni kredita« — kdo je pa kriv, da ga ni?

Ako je kreditov za druge svrhe, od katerih nima narod nikakršnih koristi, bi morali biti tudi za železnice, ki so pljuča države. Da je v zadevi kredita skriva tudi Oblastna direkcija v Ljubljani ni dvoma.

V bodoče bi lahko tudi izostalo vsako alarmiranje oborožene sile! Kljub temu, da nas smatrate za navadno druhal, smo vedno in povsod pokazali, da to nismo. Za pošteno delo zahtevamo vsaj skromno življenje!

Farizeji.

Kje so tisti Farizeji, ki so pisali v »Slovincu«, da ni redukcij, da so le male spremembe in da so le nekateri bili premeščeni iz pisarne v drugo?

Vprašajte progovne delavce in delavce v kurilnici, oni bodo povedali, da se je radikalna redukcija izvršila! Ali ni to zločin, kar pišete v »Slovincu«, raje bi to pisali, da marsikatera mati da svojemu otroku dva pečena krompirja v torbo, ko gre v šolo, ker za kruh nima denarja. Geslo krščanske ljubezni do bližnjega je: delaj in gladij, da boš vreden obličja Očetovega!...

Še o istem poglavju.

Sedaj se šele kažejo klerikalni »uspehi« v polni meri. Klerikalci so po prvem aprilu pisali v svojih listih, da ni niti govora o kakih redukcijah osebja, ali plač na železnicah. Hinavci so dobro vedeli, da delavci ne dobe plače v naprej in da se bodo znižane plače v polni meri videle in čutile šele ob 1. maju. Do tedaj — pa so računali klerosi — se bodo že delavci malo pomirili in z usodo spravili. Klerikalci so še imeli nekaj privrženec med železničarji, ki so verno capljali za njimi; to so bili ostanki iz časov Zebotove konjunktore. Toda tudi med temi je sedaj silno zavreščalo. Namreč ti ljudje se nočejo — saj vsi ne — zadovoljiti samo s plačilom na onem svetu, hočejo tudi plačilo za svoje težko delo v železniški delavnici. Seveda, stvar je vseeno malo nerodna. Saj so zaupniki prišli vsled take socialne politike v silno zadrego. Pristaši se puntajo in klerosi so bili prisiljeni sklicati ne javen shod, ampak zakoten sestanek, na katerega so povabili samo najbolj zanesljive tovariše. Toda očitki kljub vsemu pomirjevanju in oproščanju, niso izostali. Na tem sestanku je bilo govora tudi o predstoječi stanovanjski katastrofi, katere ni poslal gospod bog kot n. pr. povodenj, ampak kleroradikalna vlada.

Na Prvega maja so se gg. gospodje menda že prepričali, kako je po redukcijah. Najbolj glasno govore

Izhaja vsako sredo in soboto.

Uredništvo je v Mariboru,
Ruška cesta 5, poštni predal 22.

Kokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Uprava: Maribor, Ruška c. 5, poštni predal 22.
Ljubljana, Poljanska c. 12, pošt. pr. 104.

Ček. račun: 14.335. Reklamacije se ne frankirajo.

Naročnina za državo SHS znaša mesečno 10 Din, za inozemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovalne in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. Debelo tiskana beseda stane 1— Din. Malih oglasov trgovskega značaja, stane beseda 1— Din. V oglasnem delu stane pečetna enostolpna vrsta 2-25 D. Pri večjem številu objav popust.

plačilni listki na železnici. Mi bi priporočali gosp. klerikalcem, da izdajo — v pomirjenje duhov — brezplačno »Stražo« kot so jo izdajali za časa oblastnih volitev. Morda pa se vendarle posreči jezičnim rimskim dohtarjem delavcem dopovedati, da je sedaj zanje bolje, ko imajo manjšo plačo kot prej.

Ljubljanska oblastna skupščina in trboveljski rudarji.

Ljubljanska oblastna skupščina je po veliki večini klerikalna. Med opozicionalci je trboveljski župan s. Ig. Sitter edini zastopnik delavskega razreda. Jasno je, da klerikalna večina dela v oblastni skupščini, kar hoče in da naklada davščine tako, da so prizadeti najbolj konzumenti. Sodrug Sitter je podal že na prvi seji načelno izjavo, ki smo jo objavili v našem listu. Zainteresiral se je pa tudi za občino Trbovlje ter stavil v skupščini več predlogov, ki se tičejo rudarskega prebivalstva te največje industrije v državi.

Omenimo naj samo glavne predloge:

1. Tudi v Trbovljah kakor drugod je pomanjkanje stanovanj. Občina se je pa zadolžila za 2.500.000 Din, ker je gradila šolska poslopja v Trbovljah in Hrastniku. Občina je siromašna, delavstvo se izčrpava, bogastvo pa gre iz občine; v občini stanujejo večinoma siromaki, ki jim občina ne more pomagati s svojimi sredstvi. V olajšavo tega položaja je predlagal s. Sitter, da se dovoli občini kredit in kritje 1.500.000 Din, s katerim zneskom se bo zidalo nekaj stanovanjskih hiš in prepotrebno zavetišče za devo rudarjev in rudarje same. Večina je ta predlog odklonila in samo obljubila, da bo to akcijo podpirala iz investicijskega posojila, ki bo pa namenjen vsem mogočim potrebam, tako da bo Trbovlje morda največ prispevalo v ta fond, a prejemale le neznatne prispevke.

2. Socialna zaščita rudarjev je pomanjkljiva. Zakon o zaščiti delavcev določa v členu 6., da spadajo tudi rudarska podjetja pod zakon o zaščiti delavcev. Podjetniki pa hočejo doseči, da se rudarje izloči iz tega zakona, kakor se je to napravilo pri socialnem zavarovanju in delavski zbornici. Zakonite določbe o delavskih zaupnikih se v rudniški stroki še vedno urejajo po določbah prejšnjih rudarskih zakonov, ki je znatno slabšeji kakor zakon o zaščiti delavcev. Zato je predlagal s. Sitter v oblastni skupščini, da naj skupščina priporoči ministru za šume in rude: a) da se izvaja zakon o zaščiti delavcev v vseh svojih točkah tudi za rudarsko delavstvo; b) da se ozira tekst novega rudarskega zakona, ki ga ministrstvo za šume in rude izdeluje na določbe zakona o zaščiti delavcev; c) da se izvolijo rudarski zaupniki, kakor hitro izda ministrstvo za socialno politiko pravilnik o volitvi, poslovanju in zaščiti delavskih zaupnikov po zakonu o zaščiti delavcev, ne pa po zastarelih in po novejšem zakonu razveljavljenih določbah rudarskega zakona, ki za zaupnike ne predvideva zadostne zaščite. Ta

Kino Apolo. Od petka do nedelje

Hary Hill in najboljši komik C. Bender v krasnem detektivskem in veselem filmu

Tajnost morskega kopališča

predlog je bil sprejet načelno in bo oblastni odbor sklical posebno anketo, ki se bo še posvetovala o predlogu. Zdi se pa nam, da je ta stvar tako jasna, da bi se morala sprejeti, ne pa šele anketirati o stvari in jo tako zavlačevati.

4. Nadalnji predlog s. Sittera gre za tem, da se sresko poglavarstvo premesti iz Laškega v Trbovlje, ki je največji kraj in središče industrije v srezu, ter da se priklopita srezu občini Kotredež in Zagorje. Glede premestitve sreskega poglavarstva je občina vložila že leta 1921 peticijo na pokrajinsko upravo v Ljubljani in ponovno leta 1924. Pokrajinska uprava peticiji takrat ni ugodila, pač pa je obljubila, da se more to vprašanje rešiti, ko bodo izvoljene oblastne in sreske skupščine, če bo oblastna skupščina zanj. Z ozirom na to je stavil s. Sitter predlog: da naj oblastna skupščina blagovoli skleniti premestitev sreske oblasti iz Laškega v Trbovlje in priključitev občin Kotredež in Zagorje trbovelskemu srezu. Večina stavljenega predloga ni sprejela v celoti, pač pa je bil sprejet predlog, da se v Trbovljah osnuje sreska ekspozitura ter se tako omogoči, da strankam ne bo treba hoditi za vsako malenkost v Laško.

5. Končno je stavil s. Sitter še predlog, da se naj pospešijo sreske volitve, ki se morajo izvršiti v treh mesecih po oblastnih volitvah. O predlogu se bo šele razpravljalo.

Med najvažnejše inicijative s. Sitterja spada tudi zahteva, da se pri oblastnem odboru osnuje socialno-politični odsek. Ta predlog je bil sprejet. Le žal, da so krediti, ki obsegajo zdravstvo, humanitarne in socialne potrebe, razmeroma tako majhni, da za prave socialne namene ne bo ostalo mnogo. V rudarskih kakor industrijskih krajih sploh pa je to vprašanje socialne zaščite jako važno.

K temu kratkemu poročilu dostavljamo še, da je bil v oblastni skupščini stavljen predlog, da naj se v Ljubljani zahteva izvršitev občinskih volitev. Ta predlog so klerikalci odklonili; dasi bi bile volitve nujne, zlasti, ker ima občina pred seboj važne naloge, o katerih prav nič gotovega ne vemo, če jih bo sedanji svet hotel izvršiti ali ne. Menimo, da svet ni samo za svetovanje, ampak za delo, če že ne rečemo, da je ljubljanski svet že davno nezakonita ustanova.

Iz tega kratkega poročila razvidimo, da je konsolidacija proletarske politične stranke potrebna in skrajni čas je, da si z bojem in s strnjenjem svojih vrst izvojujemo več in več političnega vpliva.

5. junija grem v Ljubljano!

Prvi uspeh imperialistične igre za razkol med kitajskimi revolucionarji.

V kitajski revolucionarni stranki kuomintang (ljudska stranka) se je že dolgo časa napovedoval razkol med levičarji in desničarji. General Chiang Kajšek, vrhovni poveljnik kantonskih armad, se je odprto postavil na čelo desničarjev in napovedal boj levičarjem, ki so v premoči v Hankovu, kjer je zdaj sedež kuomintangske vlade.

V Nankingu je zboroval centralni kontrolni odbor kuomintanga. Sejo je sklical Kajšek in zborovanje je bilo pod njegovo kontrolo. Manjkali so brez malega vsi levičarski člani odbora. Desničarski odborniki so sprejeli resolucijo, v kateri so se izrekli za odstavek in obtožbo večine ministrov v hankovski vladi. Kajšek je kasneje odredil aretacijo vseh obtoženih voditeljev. Obtožba se glasi, da so ministri in drugi izdali principe dr. Sunjatsena, povzročili razdor v stranki ter nered in škodo interesom kitajskega ljudstva.

Med obtoženci so: George Hsü-čien, justični minister, Tan Pingšan, poljedelski minister, nadalje Čen Tuhsiu, vodja kitajske komunistične stranke, Tengjiantan, drugi levičarski vodja, Mihael Borodin, ruski svetovalec in petnajst drugih. Zunanji minister Evgen Čen ni bil obtožen, kajti njega mislijo desničarji pridobiti za-

se. Kakor zdaj izgleda, nameravajo desničarji organizirati novo kuomintangsko vlado v Nankingu. Pristaši Kajškega pravijo, da ima general na svoji strani večino armade; znano pa je tudi, da so vojaške čete iz provinc Hunan docela komunistične. Ali se vname civilna vojna v civilni vojni?

Medtem se je v Hankovu vršil velik javni shod delavcev in vojakov, ki so obsodili Kajškega kot izdajalca revolucije in pozvali kristjanskega generala Fengjuhsinga, da naj takoj prevzame vodstvo revolucionarne armade in nastopi proti Kajšku. Fengjuhsiang je še ves čas, odkar se je vrnil iz Moskve, sumljivo neaktiven. Dasi so že večkrat napovedali njegovo ofenzivo v zvezi s Kantoncij proti Pekingju, se on vedno nahaja s svojo armado v provinci Šansi in se ne gane nikamor.

V Šanghaju je še vedno 100.000 delavcev na štrajku proti desničarjem. Sporadični krvavi spopadi med delavci in vojniki se ponavljajo dnevno, ali v splošnem je mir.

Medtem pa se Angleži, Američani in drugi inozemci veselo manejo roke in čakajo, da dobro izkoristijo priliko. Ameriška topničarka »John D. Ford« je streljala na severne kitajske čete severno od Nankinga.

Dnevne novice.

Kukavičja jajca. Ljubljanski »Narodni Dnevnik« je postal čenčav. Jamra in uči vse druge kakor modrijan, ki se zapira v svojo kajhico, ker ga je sram in strah pred javnostjo. Zadnje dneve pa se je spravil na socialistično stranko čisto po receptu grupe okoli »Enotnosti«. Če misli radikalni »Narodni Dnevnik«, da bo s tako pisavo postal resen list, se jako moti. Socialistična stranka ga pusti pri miru in če bo »Narodni Dnevnik« skušal podpreti razširjanje laži z napačnimi informacijami javnosti in neokusnimi solizmi, mu bo treba stopiti bolj na krepelje. Otročarije so za otroke, ne pa za vašo resno radikalno stranko, kakor jo sami imenujete. Ne branimo vam tudi ne, da se pobratite z »Enotnostjo«, po pisavi že res niste več daleč narazen.

Mednarodna gospodarska konferenca. V Švici se vrši dolgo napovedovana mednarodna gospodarska konferenca, katere se je udeležilo veliko število držav, med njimi tudi Rusija. Namen konference je, da uredi mednarodne gospodarske odnose v pogledu izmenjave blaga, surovin, produktov in valutnih tečajev. V tem pogledu je padlo na konferenci

že veliko mnenj in poročil — če bo pa konferenca res rodila kake pozitivne uspehe, ni še videti. V imenu delavske strokovne internacionale se je udeležil kongresa sodrug Jauhaux, ki je zahteval, da se prizna delavstvu delež na produkciji.

Predsedniške volitve na Češkem. 27. maja se bodo vršile na Češkem predsedniške volitve. Gotovo je že sedaj, da bo spet izvoljen dosedanji predsednik Masařyk.

Pred krvavimi dogodki v Nemčiji. Nemški fašisti pripravljajo za nedeljo veliko zborovanje takozvanih »Stahlhelmov«, nemške nacionalistične organizacije v Berlinu. Zborovanju dajejo že delj časa tako izzivalni značaj, da so nemški delavci sklenili, pokazati nemškemu fašizmu, da Nemčija ni njihova. Vsled tega se pričakujejo za nedeljo težki dogodki, ker je delavstvo pripravljeno, zatreti vsak fašistični poizkus v pal.

Angleško delavstvo nadaljuje z vso energijo borbo proti zakonu, ki naj omejuje stavkovno pravo delavstva. Že na 1. maja se je vršilo ogromno demonstracij, borbe se pa še vedno nadaljujejo in to v parlamentu in zunaj njega. Vlada je že izjavila, da

je pripravljena zakon nekoliko korigirati.

Bog dežja in klerikalci. Mariborski klerikalci so nameravali svoje maloštevilne ovce na prvega maja peljati ven iz mesta, da ne bi uhajale k socialistom in se pri njih »ukužile«. Toda bog Pluvius je napravil križ čez klerikalni račun in je poslal točo ter ploho in marsikdo je ostal doma ali se pa pognal za našim sprevedom. Sedaj res ne vemo, ali je bog s klerikalci ali je proti njim, saj jih je pa morda res rešil iz zadrege, da jim ni bilo treba kazati velikega siromaštva na članstvu.

Škotski delavci nočejo gostiti kralja. Delavski mestni svet v Glasgowu v Angliji je sklenil, da si naj kralj sam kupi večerjo, če pride v mesto. — Njegovo Veličanstvo, kralj George V. ne bo večerjal na stroške glasgowskega mesta, ko pride 12. julija v Glasgow k ceremonijam pri otvoritvi novega mosta. Mestna uprava v Glasgowu je v rokah socialistov in drugih laboritov in ti so te dni zaključili, da kralj lahko pride, toda občinski svetovalci ne bodo z njim sedeli pri večerji in iz občinske blagajne ne pojde niti eden peni za kraljevo večerjo, kajti uprava smatra te stroške za nepotrebne. Buržuazna manjšina je zelo razkačena, a pomagati si ne more. Sklep je sklep. Manjšina pravi, da je zdaj boljše, da kralj ne pride. In najbrž ga ne bo.

10.000 delavcev na Sacco—Vanzetti-jevem shodu.

Več kot 10.000 organiziranih delavcev je zborovalo na Union Square v New Yorku na velikem protestnem shodu v prid Sacco in Vanzettiju. Štirje govorniki odri so stali, s katerih so govorniki istočasno govorili ogromni delavski množici v angleškem, italijanskem, židovskem, ogrskem, nemškem in španskem jeziku.

Resolucija za generalno stavko v New York v znak protesta proti smrtni obsodbi je bila sprejeta z akklamacijo. Izrečeno je bilo upanje, da se za stvar zavzame tudi Ameriška delavska federacija.

Naše majniške proslave.

Proslava praznika dela v Trbovljah.

Izmed vsega delavstva je rudarski proletariat proslavljal praznik Dela pod najtežjimi okoliščinami. Na eni strani Damoklejev meč brezposelnosti, na drugi strani pa ogromen pritisk politične oblasti. Vse to je povzročilo, da je bila letošnja proslava Prvega majnika do skrajnosti resna, človek bi rekel veličastno resna. Vse delavske skupine so s tem razpoloženjem morale računati in tako se je zgodilo, da so v Trbovljah praznovali skupno Prvi maj ne le naša stranka in Zedinjaši, temveč niso niti levičarji postavljali takih sekantnih zahtev, ki bi onemogočale skupnost.

Na predvečer proslave je priredila podružnica »Svobode« slavnostno predstavo v Delavskem domu, ki je bila kakor po navadi zelo dobro obiskana. Na dan prvega maja že



Švica kapitulirala pred sovjetsko vlado.

Sovjetski zunanji urad je naznanil, da je štiriletni spor s Švico poravnal s popolnim zadoščenjem za sovjetsko Unijo. V Bernu je bila podpisana pogodba, na podlagi katere švicarska vlada obžaluje, da je bil na njenih tleh, v Lausannu, umorjen sovjetski diplomat Vaclav Vorovski za časa lozanske konference leta 1923. Nadalje se je Švica obvezala, da plača sorodnikom umorjenega poslanika odpravnino. Švica je sprejela vse pogodbe, ki so jih zahtevali sovjeti.

S tem poravnanjem preneha ekonomski in diplomatski bojkot Švice. Sovjetska vlada je odklonila prisostvovanje na vsaki mednarodni konferenci, ki se je vršila v Švici, dokler ni bila poravnana zadeva glede Vorovskega. Zadnje čase sta Francija in Nemčija, ki bi radi dobili sovjete za razorožitveno konferenco, pritiskali na Švico, da se pobota z Moskvo.

Kanada uvaja zavarovanje proti starosti. Kanadski parlament je sprejel predlog za starostno zavarovanje. Zdjaj potrebuje ta predlog še podpis kraljevega glavnega guvernerja, da postane zakon. Maksimalna penzija za britske podanike znaša 240 dolarjev na leto; deležni so je vsi, ki dosežejo starost 70 let, ako so dvajset let živeli v Kanadi.

Tombola »Svobode« v Šiški vsled neprilakovanj razmer preložena! Dan vžitve prijavimo v prihodnji številki lista. (Opomba. Vse informacije in tablice za razprodajo se dobe pri s. Pezdirju Ivanu, Tržaška ulica 28 ali pa vsak večer od 8.—9. ure ure zvečer v Zadržnem domu v Šiški.)

Zjutraj ob štirih je priredila rudarska godba budnico, na kar so se kmalu po osmi uri začele zbirati velike množice tamkajšnjega delavstva za slavnostni shod, ki je bil napovedan ob 9. uri dopoldne. Prepovedani so bili seveda vsi obhodi in v Trbovljah se je prepoved izvajala tem strožje, kar je razvidno iz dejstva, da so orožniki zaplenili v Delavskem domu Marksovo sliko, ki je visela v čitalniški dvorani med oknom, tako, da jo je bilo videti na cesto.

Na shodu je prisostvovalo približno 2000 ljudi, tako da je bila dvorana in galerija skoro nabit polna. Shodu je predsedoval s. Pliberšek, ki je uvodoma prečital dopis srežkega poglavarstva glede utesnitve praznovanja.

Za našo stranko je poročal sodr. Franco

Hermijna zur Müllen:

Iz romana „Luč“.

19. poglavje.

Ne razumem žen. V bolečinah rodimo svoje otroke, in jih zakrivamo s svojo ljubeznijo, dokler so majhni in vendar trpimo, da nam jih odvzemajo, da jih ženejo na fronte. Občudujemo svoje sinčke, veselimo se nad njihovimi lepimi malimi telesi in vemo, da bodo takrat, ko začne vojna, ti naši otroci na milijone pomorjeni in pohabljeni, zato, da si bogataši nakupijo še več denarja. Me pa molčimo, se udajamo in rodimo hlapce za gospodarje, topom hrano za vojne. Zdi se mi, če ste vi moški preotopeli, da se zgnete, bi morale me žene same privedi do revolucije. (Hermijna zur Müllen: »Luč«.)

Ernest je pisal domov le kratke karte, na katerih je stalo v trepetajočih črkah le: »Živim, nisem ranjen in vas pozdravljam.« To je bilo v prvih dveh mesecih, pozneje so še ta poročila docela izostala. Žalost je tiščala na dom Andreja Merza, ne le radi sina, ampak radi poloma vsega, kar so smatrali doslej za neomajno. Celo Pavel je hodil nekaj tednov potr tiho okoli, nato pa pravi nekega večera tiho materi:

»Sedaj, mati, moramo še prav posebno delati. Slepo sovraštvo, ki ga občutijo vsi proti krivičnikom, se mora razvrednotiti in obrniti proti onim, ki ga v resnici zaslužijo. Pomagaj mi ti vzdramiti očeta. On molči in ne ugovarja z nobeno besedo kvarni politiki stranke in se prepušča čisto svoji žalosti. Baš sedaj pa nam je treba vseh sil.«

Mati Pavla ljubeznivo pogleda: »Nevarno delo je to, Pavel.«

Vznemirjen zastrmi v njen obraz: »Ti me vendar ne misliš zadrževati, mati. Iz strahu...«

»Ne, predragi, toda bodi previden in to radi stvari in nekoliko tudi meni na ljubo. Ne pozablaj, da imam samo še tebe — in da sem tudi jaz samo človek.«

Zasmejal se je nekoliko poredno, da razkrije svojo ginjenost: »Ah, ve žene! Razen tega pa ne verjamem, da bi bil Ernest padel.«

Ernest res ni bil mrtev. Neke divje in viharne novemberske noči je prišel domov, razdražen in napol blazen. Obraz mu je bil blede kakor stena in ves upadel, oči krvavo podplute, uniforma razdrapana in pokrita s skorjo blatnih madežev. Molče je odprl kuhinjska vrata, se opotekel v kuhinjo in ponavljal sopeč vedno iste besede: »Skrijte me! Skrijte me! Jaz nočem nazaj! Jaz nočem, nočem!«

Skrili so ga v klet, mu napravili ležišče in postavili predenj zaboje in sode. Nobene besede ni spregovoril, ležal je, trepetajoč po vseh udih in buljih s široko razprtimi očmi predse. Le, kadar je Rut — njegova mati — hotela ugasniti svečo, je zakričal: »Nikar, nikar, bojim se mraka, takrat se plazijo postave mimo in smrdi po mrličih.« Prišel je plakati kakor majhno dete in prositi: »Ne ugasni, mama, ne ugasni!«

Proti jutru se je pognel v globok spanec, iz katerega se je prebudil šele pozno popoldne. Kakor je preteklo noč neprestano molčal, tako je sedaj neprenehoma govoril, brez zveze, zdaj šepetaje, zdaj kričeč. Groza je spreletavala očeta Andreja Merza in Rut, ko sta poslušala njegove besede.

»Pekel, mati... veš kaj to? Mrtevci... mrtveci... v ozračju rjove morjenje... Pred tabo, oh tebi pade eden mrtev. Jedva je še živel, bil človek, sedaj pade, otrpel, kot mrtev, nekaj, katerega bodo jutri trgali krokari... Dajo ti orožje v roko in pravijo, da moraš moriti. Da, moriti... Mati, ti veš, da nisem mogel usmrtiti nobene živali, sedaj pa naj bi moril ljudi...«

Izprva nisem streljal... toda oni ob meni je gorel od slasti po moritvi in me pri oficirju naznanil. In moral sem streljati... Zaprl sem pri tem oči... In morda so moje kroglice vendarle zadele kakega človeka... Mati...«

Zastrl si je obraz z dlani in tiho jokal. Rut ga je objela in ga skušala umiriti.

Pavel je stal smrtnobled in s stisnjenimi pestmi ob bratovem ležišču in zadrževal vroče solze, ki so mu silile v oči. Tako daleč torej sega moč gospode, iztrgali so nežnega, ljubeznivega in krotkega človeka iz njegove mirne delavnice in ga prisilili k morjenju. Solnčen in svetel pomladanski dan se mu je zbudil v spominu. Ernst je stal na travniku in iztegnil roke: »Kako lep je svet! in nekoč, je rekel oče, bo lep za vse ljudi. Mi bomo smeli pomagati, da prinesemo vsem ljudem lepoto in srečo!«

Ljudem naj prinesemo lepoto in srečo! S puško, z bajonetom so ga poslali k ljudem, oni drugi, in ga prisilili, da prinese ljudem smrt in obup; ubogi Ernst. »Kakor dolgo živim, se hočem boriti proti tem ljudem,« se je zaklel Pavel. »Neizprosno bom imel pravtliko usmiljenja z njimi, kakor ga imajo oni s teboj, brat, z vami, bratje.«

Ernst se dvigne in strmi zmeden okrog sebe: »Pavel, kje je Pavel...?«

Dalje prihodnjič.

Svetek iz Ljubljane, ki je razvil približno naslednji referat:

Na slavnostnih shodih Prvega maja imamo nalogo, podčrtati one zahteve proletariata, ki so ravnokar najbolj pereče. Glede svetovnih problemov je treba naglasiti, da so simpatije vsega socialističnega proletariata na strani

kitajskih revolucionarjev.

Naša socialistična internacionala obravnava ta velikanski problem iz dveh vidikov:

Iz vidika nacionalne osvoboditve, ker stoji naša internacionala na stališču samoodločbe narodov. Z vsa pravico zahtevajo tudi Kitajci, da si sami uredijo svojo državo, brez umešavanja vseh tujcev, zlasti predstavnikov evropskega velekapitalizma. Socialisti vseh držav in vseh narodov so in bodo tudi v bodoče storili vse, da po svojih najboljših močeh podpro tako osvoboditev Kitajskega, kakor vseh tlačenih narodov.

Nič manj važno je pa kitajsko revolucionarno gibanje iz socialnega vidika. Tu je treba rešiti dva važna problema. Na eni strani smo dolžni pomagati kitajskemu kuliju, da se reši neznosnega tiranstva evropskih veleindustrijev in bankirjev, ki ga pri 14 in 16-urnem delavniku tako sramotno plačujejo, da si more kupiti komaj pest riža za svojo dnevno prehrano. Kakor za vse delavce, tako zahtevamo socialisti tudi za kitajsko ono socialno zaščito, ki jo uživa evropsko delavstvo. Na drugi strani je pa v največjem interesu socialističnega proletariata, da izgubi evropski kapitalist v Kitajcih svojo rezervno armado, ki jo je umel mojstrsko izrabljati proti evropskemu proletariatu na ta način, da je gradil na Kitajskem ogromne industrije, ker je imel tam na razpolago zelo ceno delavno moč, dočim je prepuščal boljše organizirani evropski proletariatu brezposelnosti in bedi.

V evropski politiki se vrši trenutno najogorčenejša borba med socialističnim delavstvom na eni in

italijanskim fašizmom

na drugi strani. Italija, kakršna je danes, predstavlja žandarja evropske reakcije, ki je v stanju izzvati vsak trenutek novo krvavo klanje. Tisti jugoslovanski politiki in državniiki, ki imajo prvo besedo v tej državi in ki so v sporu naše države z Italijo doživeli sijajno podporo vsega kulturnega sveta, naj bi se zavedali, da ta podpora ni prišla od simpatij, ki jih oni uživajo po svetu, (ker jih ni), temveč odtod, ker se ves kulturni svet, zlasti pa socialistični proletariati zgraja nad brutalnimi metodami, ki se jih poslužuje italijanski fašizem proti svojemu ljudstvu. Na žalost je treba konstatirati, da je tudi v Jugoslaviji močna tista struja, ki si želi vladati po italijanskem nazoru. Prepovedi in utenitve majskih praznovanj kažejo, da jadrano v tej smeri in da menda ni več daleč čas, ko bo moral ves ta kulturni svet ugotoviti, da je sicer v Italiji jako slabo, da pa tudi v Jugoslaviji ni dosti boljše.

Izmed naših domačih problemov je trenutno najvažnejše vprašanje brezposelnosti. Ravno tu v Trbovljah se kaže vsa grozota tega vprašanja. Prisilno praznovanje in redukcije ogrožajo že poslednjo delavsko familio. Vsi vemo, da niso redki slučajji, ko zaslužijo posamezni delavci in to družinski očetje komaj 4 do 600 dinarjev mesečnih prejemkov. Ne le, da ni upanja, da bi se to njihovo obupno stanje zboljšalo, temveč nasprotno; obljubljeno je, da bo zmeraj več tistih, ki niti tega zaslužka ne bodo imeli, temveč bodo dobili popotno palico. Kako strašne so take slutnje ve šele tisti, ki se zaveda, da je rudar, ki je izgubil svoj zaslužek, izgubil obenem tudi svoje stanovanje, ker je rudniško, dočim ne more prav od nikogar pričakovati podpore za tisto dobo, ko si bo iskal novega zaslužka — in novega stanovanja. — Kar mu more dati podpore njegova strokovna organizacija in Delavska zbornica, je majhna malenkost, ker obe te instituciji ne premoreta niti toliko, kar znači kaplja v morju. Državna oblast pa teh problemov noče in ne more razumeti. Dvanajst do trinajst milijard kasirajo letno državne blagajne na davkih. Na stotine in tisoče milijonov žrtvujejo kulturnejše države v eni ali drugi obliki za ublažitev brezposelnosti. Pri nas pa pri vsem ogromnem proračunu ne žrtvuje državna oblast niti enega milijona v ta namen. Javnih gradb se skoraj ne gradi, v kolikor se jih pa, se pa nabavlja večina materiala iz reparacijskega fonda, kar prihaja iz tujih držav, tako da domače delavstvo od njega nima zaslužka. Pa kaj bi govorili o državni podpori brezposelnim, ko za enkrat nismo dosegli niti tega, da bi se porabil v te svrhe vsaj oni 40-milijonski brezposelni fond, ki je bil odtrgan direktno od delavskih plač. Koliko vlog, resolucij, spomenic, shodov itd. je bilo z naše strani, da bi prišel ta denar v eni ali v drugi obliki med te brezposelne reveže, vam je po večini vsem znano. Razni ministri za socialno politiko so nam sicer obljubovali, da pride ta fond med ljudi, ali dosedaj se nam je še vedno zgodilo tako, da smo porabili po več mesecev, predno smo ministra pričali, da je sploh treba nekaj ukreniti, ali čim smo uspeli s tem, je pa prišla med tem kriza vlade, minister je sfrčal, mi smo pa stali zopet pri začetku reševanja tega vprašanja. Slednjič smo prijadrali tako daleč, da so se ukinile še borze dela, ki so bile še edini regulator, ki je imel nalogo odvzemati odvisno delavno moč in jo razporejati tja, kjer je bila potrebna.

Slovenija je že pred vojno razpošiljala po vsem svetu svoje delovne moči, kar je bil edini regulator njene preobledenosti. Sedaj smo pa na tem, da so skoro vse države zaprte za izselitev, ono malo izseljeniškega aparata, ki ga je država imela, je razpuščeno, borze dela ukinjene, o brezposelnih podporah ni duha ne sluha, o javnih gradnjah pa skoraj ni mogoče govoriti.

V takem položaju živimo in skrajni je že čas, da začnemo vsaj mi delavci raz-

mišljovati o teh vprašanjih in da se nehamo pripraviti za oslovo senco. Naj bo ta Prvi maj vsaj v tem pomemben, da bomo končno vsaj sedaj ob 12. uri spoznali, da je naša rešitev odvisna od naše moči, moč pa je v organizacijah.

Na shodu sta poročala tudi Marcel Zorja za levičarje in Lovro Klemenčič za bernotovce. Govora obeh sta bila primerna.

K proslavi Prvega maja na Jesenicah.

Kljub vsem omejitvam je letošnji Prvi maj na Jesenicah potekel tako lepo in veličastno, da se vse ono lepo, kar se je ob tej letošnji proslavi doživelo, človeku dozdeva kakor sen in je vendar bilo resnično!

Na izrecno željo Prvomajskega odbora se je kot uvod k proslavi predvajalo filmsko predavanje »Coprnice in Inkvizicija« že v četrtek 28. in petek 29. aprila. Ta dovršeni filmski umotvor, v katerem sodelujejo najboljši igralci Švedske, Danske in Norveške, in v katerem se vidi vsa strašna preteklost Inkvizicije z vsemi njenimi strašnimi torturami, jezuitizem, zverinsko mučenje inkvizicijskih sodnikov nevednega ljudstva itd., je razgrel... jeseniški župni urad tako, da je neki duhovnik skoroda od jeze pobesnel.

Izšli so, da je ta film strašno pohujšljiv in nemoralen, pa so svojim ovčicam zagrozili gospodje iz župnišča, da kdor si bo ogledal ta film, ne bo dobil odveze in še z izključitvijo so jim grozili. Seveda smo vsled tega dolžni, da se tem potom javno zahvalimo predvsem gospodu kaplanu Krašni za njegovo za nas nadvse hvaležno reklamo, posebno še za to, ker je gospod kaplan izposloval, da je prišel mož postave in zahteval, da se takoj odstranijo reklame slike, kar je z g. kaplanom vred tudi vso javnost pobesnelo, pa le k radovednosti, tako, da je Prvomajski odbor moral poskrbeti za vse varnostne odredbe, da se ne pripeti v kino »Radio« res kaka velika nesreča vsled silnega navala ljudi. Zato je bilo 30. mož pripravljenih za vzdrževanje reda, 20 mož pa je stražilo električno napeljavlo, ker se nam je namignilo, da se bo podvzelo vse, da se prepreči predstavo. Nad 1400. ljudi si je ogledalo to filmsko predavanje in vračali so se vsi vžhičeni in zadovoljni od predstav. Pozneje smo doznali, da je urad napravil tudi na Srečko poglavarstvo ulogo, da se predavanje tega filma prepove, o stvari bomo še spregovorili, ko dobimo zanesljive podatke, za danes se ponovno na tem mestu najlepše zahvaljujemo g. kaplanu Krašni za njegovo reklamo ter se tudi še za bodoče najtopleje priporočamo... Javno pa pribijemo, da ta film ni ne pohujšljiv in ne nemoralen, pač pa živa zgodovinska prikazen dovršene umetnosti. Videli pa smo že precej resnično nemoralnih slik in filmov v kino katoliškega doma na Jesenicah, za kar se pa nismo prav nič razburjali, ker vemo, da ona cenzurna komisija, ki ima to nalogo, da pregleduje in cenzurira filme, že ve, kaj dela, in ker vemo, da klerikalcem ne gre za kako moralno vzgojo, ampak za denar, se ne čudimo, da se ob takih prilikah gospodje duhovniki ne postavijo proti podjetju lastne stranke, in ne vložijo protesta pri škofu...

Sicer pa, pojdemo dalje. V soboto zvečer smo imeli tudi nepričakovano dobro obiskano koncert. Nastopili so: Pevsko društvo »Svoboda« z Javornika skupno s pevskim društvom »Vintgar« z Dobrave, pevsko društvo »Sava« z Jesenic in z velikim navdušenjem pozdravljeni pevski odsek »Svobode« iz Kroke. Naše iskreno priznanje izrekamo na tem mestu pevovodjem Tančarju od Save, pevovodji Vinko Ambrožiču, ki z veliko požrtvovalnostjo kot priprost delavec vodi pevška društva Svoboda Javornik, Vintgar, Dobrava, Zasip in še v Lescah, kakor tudi pevovodji Srečko Gostiču, ki se je podal za vzgojo pevcev tja med naše sodruge v Kropi.

Tudi ta prireditelj je utrdila vero vnas, da bodočnost je naša. Pri koncertu so sodelovali tamburaši Svobode iz Javornika, sodrug Škrl, režiser Svobode z Jesenic pa nam je zaključil prireditev z v srce segajočo živo shko, z odlomkom iz Cankarjevih »Hlapcev«. Ko smo zapustili dvorano, prišedši na vrt Del. doma, smo zopet vsi strme obstali, rakete so frčale v zrak, dva godbenika pa sta v dvojeto na pihala igrala. Milo doneči akordi tega dvojeta kot odmev iz gozda, so nam naznanili mirozov, še ena raketa je sfrčala visoko, rdeče razlila nad okolico, v srcih je nekaj zagorelo, stisnilo... zabolelo, razšli smo se kot zamisljene ponočne sence...

Lahko noč je zaklical eden, nasvidenje jutri na naš Prvi maj... Star socialist za menoj je pa skozi zobe v jezi mrmral, da jutri... ne samo jutri, vsak dan in potem bo naš resnični Prvi maj... morda ga še ukaam? Srečala sva se z očmi, svetile so se mu, stisnila sva si roke, razumela sva se in nemo razšla...

»Atal Atal Vstanil! Poslušaj muzko!«, — me vsega zbezanega zbudi sinko. O strela, zalezali smo. Budnica, med hribovjem odmevali koračnice, da človek kar plane iz postelje, pa kar naprej ena za drugo, a to ni samo na asrdeča godba, tudi meščanske godbe igrajo, klerikalci in Sokoli... Na noge, ven v zlato jutro, povsod se odpirajo okna, odrasli in mali zaspančki povsod kujejo iz svojih ravnih stanovanj, povsod isti klic, »ata, mama, muzka!« Veter mi pri naša tja pod gozd glasove pevcev, »Dobro jutro zlato jutro, dober dan...« v gozdu pa jim ptičji zbor odgovarja čri, čri, kuku itd., pomlad je, pomlad. Prvi maj, da Prvi maj, v srcih je pomlad, ne da se je zatreti z nobenimi odredbami...

Solnce je razlilo svoje žarke po dolini, visoko je že na nebu, od povsod se v gručah pomikajo manifestantje proti Delavskemu domu na Savi. Može, postave z mrkimi obrazi merijo cesto, bajonetji se svetijo v solncu, nihče se ne meni zanje, sami ne vedo, kaj jim treba tod hoditi. Pred Domom so bili že zbrani v velikem številu mani-

festanti, spreveda sicer ne bo, to smo že vsi vedeli, rdeče zastave so prepovedane, tudi rdeči znaki itd., smejali smo se med seboj...

Dvorana se prične polniti, shod ne sme biti na prostem, godba zasede gledališki oder, pevci ozadje, poslušalci središče dvorane in galerijo. Pevci zapojejo »Zdravi hrabri bojevnik...« za njimi zaigra godba internacionala, vse se dvigne iz sedežev, za tem pozdravi predsednik zbrane v imenu Majskega odbora, ter otvori shod in predstavi govornika iz Ljubljane, sodruha Franja Korena in Hlebca.

V stvarnem, sicer omejenem govoru, je s. Hlebec govoril o zgodovini in pomenu Prvega maja za internacionalno orijentirani proletariati, bičal fašistično vojno nestrpnost in dodal, da nimamo le v Italiji prijatelje vojne, imamo jih tudi v Jugoslaviji, proletariati v obeh državah, delavci in kmetje, pa imamo skupne interese, ker smo vsi enako izkoriščani, zatoraj na tem manifestacijskem shodu najodločneje protestiramo proti novim moritvam. Ves njegov govor je bil spremljan z burnimi pritjevanji, osobito, ko je naglašal potrebo organizacijskega edinstva politično in splošno, rekel je, samo protesti na shodih nam ne bodo zadostili, treba bo organizacijske enotnosti, da s svojo resnično močjo prisilimo reakcijo, da nas prizna. Za njim je povzel besedo s. Franjo Koren. Rekel je, v celoti se popolnoma strinjam s predgovornikom, potrebno je pa, da se na današnji dan praznik Dela spomnimo še gotovih dogodkov, ki nam razjasnjujejo zakaj se kapitalisti in njihove vlade tako borijo proti praznovanju Prvega maja? Ne pustijo nas na ulico za to, ker bi s tem še marsikakega, boječega ali zaspanega, pritegnili v svoje vrste. Tudi jaz — prvi govornik — ko sem bil na Dunaju in sem prvič videl korakati dunajčane na dan Prvega maja, nisem vedel zakaj gre, navdušilo pa me je in stopil sem v vrsto ter korakal z njimi... tedaj sem postal socialist. Mnogo jih je, ki iz strahu pred delodajalci ne upajo med nas, vedo da imamo prav, vedo da se edino mi resnično borimo za delavske interese, treba jih bode le navdušiti, saj so to povsem pošteni ljudje, le meščani jih zaslepljajo in strašijo pred nami.

Z navedbo dogodkov za časa Avstro-ogrskje reakcije, ki je istotako zatirala delavsko gibanje, je govornik orisal živo sliko preteklosti.

Nadalje je omenil Hainfeldsko konferenco, ki je napravila konec raznim sporom v takratnem delavskem gibanju, ter naglasil, da tudi nam manjka še Hainfeld. »Prav ima predgovornik, organizacijskega edinstva nam je treba.« Sodrug na levi bodo morali nekoliko popustiti v svoji taktiki, istotako pa bodo morali tudi zmernejši revidirati svoje in omogočiti sporazum. Za svoja izvajanja je žel ogovornik dolgo trajajoči aplavz in glasno pritjevanje. Za tem je naglašal zahteve in proteste, katere je postavila SSJ in SI za letošnje Prvomajske manifestacije, ter zaključil: »Sodrug preidimo k dejanjem, stvorimo organizacijsko silo, dvignimo do prave moči svoj rdeči prapor, živela socialistična internacionala, živeli Prvi maj!« Množica je te besede z navdušenjem podkrepila.

Za tem se je predsednik s. Jeram zahvalil obema govornikoma za njuna izvajanja, ter še dodal: Glejte sodrugi, predgovornika sta vam orisala vsa resnost ogroženega miru, ni nam dano, da na današnji Prvi maj svobodno manifestiramo po cestah, stiska se nas med stene, vse to pa je smešno, duše naše in nas samih živih pa se ne da zatreti. Prvi maj živj v nas in nihče ga v nas ne da zatre, z nobeno odredbo. Ni nam dano, da demonstriramo proti vojni nevarnosti po cestah, ni nam dano, da demonstriramo proti fašizmu, ki ogroža evropski mir in samoodločbo balkanskih narodov, klicali pa nas bodo v obrambo domovine... da branimo domovino... ki nam danes omejuje enakopravnost državljanstva. Puška ne zna misliti, mrtva je, pet let smo jo že imeli in žnjo vred nismo znali misliti, danes je to drugače, mi znamo že misliti, naj le dajo puške, naj le steguje Mussolini njegov krivi nos na Balkan, naj se le veselijo vojni dobičkarji vojne... dokončali jo bodo... Po celem svetu danes delavstvo kliče: »Balkan balkanskim narodom!«, in naši nacionalisti, ki nam pravijo, da smo brezdomovinci, naj tudi čujejo naš klic, ki se glasi: Živela »Balkanska socialistična federativna republika«. Živela internacionala dela, živeli mednarodni praznik dela Prvi maj. Trikratni živjjo navdušenja je bil zaključek govorov. Pevci so na to zapeli »Internacionalo«, vse se zopet dvigne iz sedežev, svečan trenutek je bil to, in zopet je ob zaključku zaorilo po dvorani »Živela internacionala«. Na to je predsednik, zahvaljujoč se vsem zborovalcem, shod zaključil, godba pa je ubrala koračnico in vsi smo se veselili z novimi upi razšli.

Popoldan se je vršila igra »Hlapci«. Dvorana je bila zopet polna, kljub kratkemu času, ki je igralcem bil na razpolago, so res eni bolj, drugi pač povolno dovršili svoje vloge. Sodrug Škrlu priporočamo le še malo več odločnosti kot režiserju. Cankar ni še duševna last vseh naših delavcev, in vendar je bil obisk nenavadno velik. Vsa čast zavednosti naših sodrugov in sodružic.

Zvečer smo imeli veselico, sama mladina, prav v kot sem se stisnil in opazoval to vrvenje. Vse nabit, odpirajo se okna, da se dobi svežega zraka, nobenega pijanega, kakor v čebelnjaku buči po prostorih Delavskega doma, povsod svečano, dostojno razpoloženje, kako pa tudi ne, saj tu ni nobenega jezuitizma, vse je naravno, mladi ljudje, ah saj si imajo toliko za dopovedati, ko je človek mlad...

Grem malo na sveži zrak okrog Doma, tam mi zopet buči cele salve smeha iz kina »Radio« dvorane, tudi tam vse nabit, za vse ni bilo prostora na plesu... Tak je bil naš Prvi maj letos na Jesenicah. Bil je v znamenju sloge-prebujenja, ki bode gotovo obrodil zlahtne sadove, osobito, če je vsak

Osvežiš s kopeljo telo si mlado, še bolje pa s »CLIO« šumečo limonado.

odnesel približno isti utis kot sem ga jaz. To naj bo pa tudi vsem nasprotnikom, našim memento.

Mi vstajamo in vas je strah...

1. maj v Hrastniku.

1. maj je kljub vsem prepovedim pokazal, da ostane Hrastnik rdeč. Zjutraj je delavska godba budila hrastniško delavstvo na proletarski praznik. Ob 10. uri dopoldne se je vršil manifestacijski shod pri Demetroviču. Udeležili so se ga steklarji, kemični delavci in rudarji. Komisar — okrajni glavar Maršič, ki je 24. aprila prepovedal s. Štuklju govoriti o Zaloški cesti — je to pot opozoril govornika, da ne sme govoriti ne o Zaloški cesti, ne o 1. krvavem juniju v Trbovljah, ne proti militarizmu, ki pripravlja vojno na Balkanu itd. Kljub tej omejitvi svobode govora je s. Štukelj s svojim govorom povzdignil razpoloženje hrastniškega delavstva. Povdarjal je zlasti to-le: Ni res, da delavstvo nazaduje. Tekom 37 majev ima zaznamovati lepe uspehe, večje kakor katerikoli drugi razred v zgodovini. Delavstvo ima svoje močne zastope v parlamentih, mestne in industrijske občine v svojih rokah, 8-urnik, bolniško in starostno zavarovanje in druge socialne zakone, v Rusiji ima politično oblast v svojih rokah. Tudi v Jugoslaviji si je po vojni monogo priborilo. Da se mora danes naše delavstvo boriti za ohranitev tistega, kar je že imelo, je krivo to, da je po razkolu in belem terorju leta 1920. pozabilo, da vse, kar ima, so mu priborile razredne organizacije. Vrniti se mora na pota izpred 1920. leta in z enotnimi organizacijami si bo ne samo ohranilo priborjene pravice, temveč izvojevalo tudi nove. Popoldan se je vršil še en prvomajski shod socialistične stranke in Zedinjašev v Delavskem domu. Tudi na tem shodu je govoril s. Štukelj in povdarjal predvsem potrebo politične enotnosti. Prihodnji 1. maj ne smemo več praznovati tako, da se bodo 2 meseca prej pogajale razne struje za skupno proslavo, temveč prihodnji 1. maj moramo praznovati že vsi kot člani ene strokovne organizacije in ene politične stranke. Za lanski 1. maj smo se strokovno zedinili, pred letošnjim 1. majem smo nastopili z enotno listo pri volitvah, 5. junija se bo delavstvo na Vsedelavskem zletu v Ljubljani združilo in potem bomo šli od uspeha do uspeha kot vojakci enotne socialistične armade. Po shodu se je vršila dobro uspeša zabava. — Narodni socialisti, demokrati in krščanski socialci, ki so v svojem dnevnem časopisu naznanjali svoje shode, so imeli le sedmine, na katerih so obžalovali, da jim delavstvo ne mara več nasedati, odkar se združuje v svojih razrednih organizacijah.

Tržič.

Shod, katerega je priredil tržiški proletariati v proslavo Prvega maja, je jako lepo uspel. Dvorana Zadrugnega doma je bila polna zavednih sodrugov, ki so pazno in z odobravanjem sledili izvajanjem govornikov. Po otvoritvi shoda je pevski odsek »Svobode« zapel delavsko himno, na kar je kot prvi govornik nastopil s. R. Čelešnik iz Ljubljane, ki je v enournem referatu orisal pomen praznovanja delavskega praznika in predložil zbranim, da na ta dan manifestirajo za: ohranitev miru, osemurni delavnik, izvajanje socialnih zakonov, predvsem, da zahtevajo izvedbo zavarovanja za starost in onemoglost ter brezposelnost. Proletariati zahteva, da se zakon o zaščiti delavcev takoj izpopolni s potrebnimi pravilniki, v prvi vrsti glede volitve delavskih zaupnikov in uvedbe delavskih legitimacij. Protestira proti ukinitvi borz dela in zahteva, da se čimprej uzakoni pravilnik, po katerem se bodo borze dela vzdrževale iz sredstev, ki se nabirajo pri OUZD in se obenem prične z izplačevanjem brezposelnih podpor. Končno zahte-

va kaolicijsko svobodo, katero režim proletariata odreja s tem, da na delavski praznik prepoveduje shode na prostem in obhode. Proletariat je danes že toliko organiziran in discipliniran ter tako zaveden, da hoče praznik Dela dostojno proslaviti. Govorila sta še s. Vergel in sodrug iz okolice Tržiča, ki je pozival, naj delavstvo skupno s kmeti nastopa za svoje pravice, nakar je predsednik zaključil zborovanje. Na predvečer pa je priredila »Svoboda« gledališko predstavo in družabno zabavo.

Proslava 1. maja v Šoštanj.

Združene del. organizacije so proslavile 1. maj na sledeči način:

Na predvečer ob 8. uri je bila alogorija na Gradu. Delavska godba je igrala med veselo pokajočimi raketi, zbralo se je mnogo občinstva, ki je nato z godbo na čelu odkorakalo na Glavni trg in nato v Zadrugi dom, kjer se je potem vršila predstava ameriške del. drama v treh dejanjih, spisal Iv. Molez iz Amerike. Omeniti moram, da so nam oblasti delale sitnosti radi igre, srezko glavarstvo jo je nam prepovedalo. Pismo ter telegrafično smo se obrnili na vel. župana v Mariboru. 30. aprila je prišla od glavarstva prepoved, da se igra absolutno ne sme vršiti, ob pol 6. uri zvečer pa je prišlo dovoljenje, in igra se je igrala. Tudi občinstva ni manjkalo. Igra se bo ponavljala v soboto 14. maja. Po igri je bila živa slika: življenje proletarskega otroka, v mladosti, v drugi sliki odraslega človeka, v tretji sliki pa starčka. Deklamirala je izvrstno sodružica Olga Strausova pred igro, in drugi dan pred shodom. Občinstvo je bilo zelo zadovoljno in bila bi gotovo še lepša udeležba, da ni prišla vmes prepoved.

1. maja jutraj ob 5. uri je bila budnica. Del. godba je pokazala, da ni ostala za drugimi del. organizacijami, ampak s podvojeno silo bila na delu. Zahvaliti se imamo vsemu članstvu godbe, posebno pa kapelniku! Že na vse zgodaj se je zbiralo občinstvo pred Zadrugnim domom, ob 10.

uri je bil shod, na katerem je govoril s. Čeh iz Maribora. Njegova izvajanja je občinstvo odobraval z aplavzom. Nato je govoril še s. Bajt, kateri je ožigosal tuk. kapitaliste, obžaloval delavstvo, da si pusti diktirati od raznih demagogov, namesto da bi se zanimalo za organizacijo! Tudi s. Bajt je žel odobravanje. Shod je bil dobro obiskan, ali bil bi lahko še bolje. Po shodu se je vršila veselica, katera je bila dobro obiskana.

1.-majniška proslava je bila impozantna, incidentov ni bilo. Sodrug organizirajmo se, delajmo za dobrobit delavstva. Ne omahujte! Cilj, za katerim hrepenimo, je blizu. Zato vsi na plan! Naj živi 1. maj, naj živi socializem!

1. maj v Zidanem mostu.

Letos se je vršil prvomajski shod tudi v Zidanem mostu. Govoril je s. Vuk iz Ljubljane.

Maribor.

Stanovanjskemu sodišču v Mariboru. Prosim za pojasnilo, kako se prakticira pri dodelitvi stanovanj? Ali se upošteva čakalna doba, to je starejše prosilce, ali mogoče še kake druge momente? Čakam že dve leti na dodelitev stanovanja, zaprosil sem že za 2 ducata stanovanj. Na višje stanovanjsko sodišče v Zagrebu sem napravil 5 pritožb, torej vsega skupaj sem plačal približno 180 Din. Ako še računam zamudo časa, bi spravi skupaj precejšnjo vsoto. Zakaj se tako ne pove prosilcu: to stanovanje bomo nakazali stranki X, ni treba, da se ga ogledate. Zadnji dve stanovanji, od katerih sem upal, da mi bo eno nakazano, ker sta bili izpraznjeni po železničarjih, sta bili nakazani služiteljem velikega župana. Zato prosim pojasnila, kaj je vse treba, da se komu stanovanje nakaze?

Stanovanjski prosilec.
Detoljub Maribor. Nedelja, dne 8. maja 1927 ob pol 14. (pol 2.) uri odhod od Delavskega doma. Cilj: Habakuk.

Celje.

Zopet nesreča v tovarni Woschnagg. Dobro znani invalid Kočevar, kateri je že med vojsko bil pohabljen na eni nogi, je po vojski bil sprejet v službo tovarne Woschnagg, ni pa dolgo delal, ko mu je stroj odtrgal zopet nogo! Siromak je ozdravel, ali noge nima več. Ubogi otroci, katerih je cela kopa, so prosili kruha, sprejet je bil nazaj v službo kot portir, ali ga niso mogli menda gledati brez težekega dela in so ga porinili zopet k stroju (Rollmaschine), pri kateri je moral siromak delati, če je hotel preživeti družino. Bilo pa ni dolgo, odtrgal mu je stroj zopet na levi roki prste, tako, da je sedaj popolnoma pohabljen! Tak je danes kapitalistični svet, ali ni tu zakona. Kaj dela inšpekcija dela, da ne vidi, kakšna krivica se godi ubogemu delavskemu ljudstvu! Toliko v vednost, drugič pa bomo pogledali bolj globoko.

Odpuščen je bil v tovarni Woschnagg električar z imenom Leopold Stimnikar, jugoslovanski državljani. Odpuščen je bil radi pomanjkanja dela. (Seveda, če kdo tovarni ne diši, ni dela!) Nastavili pa so že drugi dan mladotnega fanta z imenom Szato Štefan, kateri je madžarski državljani. Kruh se je vzelo družinskemu očetu tuk. državljanu, a dalo se ga je mladotnemu Madžaru, ker je nemško-nacionalno razpoložen. Stemnikarju pa se je reklo, da se ga mora odpustiti tudi zato, ker bi moral v slučaju vojne k vojakom, ker je on jugoslovanski državljani, Madžar pa ne! Zgodilo se je to že v mnogih slučajih, da imajo tuji ljudje večje pravice, kakor tuk. državljan, ako so ti tuji ljudje dobri priganjači! Tudi to ne bomo pozabili!

Pobrežje.

Krajevna organizacija SSJ v Pobrežju sklicuje za soboto, dne 7. maja 1927 v gostilno Simonič z začetkom ob pol 8. uri zvečer javen shod

Fotograf

Mirko Japelj

Aleksandrova cesta - Trgovski dom - Vhod na desni strani.

Se priporoča delavstvu in uradništvu. Cene solidne, slike umetniške. Hitra izvršitev naročil.

Nabirajte nove naročnike

Pozor!

Radi renoviranja prodajamo po znatno znižanih cenah vso manufakturno blago in dobite pri vsakem nakupu blaga razen znižanih cen še

10 odstotkov popusta!

ki se vam izplača takoj, v gotovini ali blagu, kakor želite. Izrabite to ugodno priliko, ki traja samo

od 1. maja do 1. junija v manufakturni trgovini

J. Preac, Maribor, Glavni trg št. 13

DOBRE LASTNOSTI

finega čistila za čevlje so te-le:



Mazilo je mehko in se dobro razmaže; daje čevlju takoj lep, temen sijaj. Usnje ostane zmiraj voljno. In te lastnosti ima

Indian Pasta

Ze pri uporabi prve doze se bode o tem prepričali.

Izvrstne pletenine

kakor obleke, jope, telovnike, puloverje, moške nogavice, otroške dolge in kratke nogavice se počeni in hitro izdelujejo. Prevzemamo tudi v izdelavo vsa dela, kjer se nam volna dostavi, jih izvršujemo najcenejše.

Strojna pletarna Pichler, Lajteršperk 70

Orientalški bufet

se otvori v soboto, dne 30. aprila 1927 ob 6. uri zvečer na vrtu v Kopališki ul. 17. Belo in črno vino po 8 Din do 12 Din.

Orientalška kuhinja

nudi čevabčice, ražnjence, bureke, sladole, turško kavo itd. Se priporoča **Orientalce.**

Poročne slike, portretne karte in slike za legitimacije dobite po nizkih cenah

FOTO-ATELJE

WAGNER

Maribor, Slovenska ulica št. 4

Znamka poznavalca!



Najlažji tek. Michelinova pnevmatika. Torpedo prosti tek. 2 letno jamstvo.

Generalno zastopstvo in zaloga:

DIVJAK & GUSTINČIČ

Maribor, Glavni trg 17

DR. ANTON MULEJ

odvetnik v Mariboru
se je preselil

v Aleksandrovo cesto št. 11

I. nadstropje.

Najugodnejši nakup

galanterije, drobnarije, parfumerije, vrvarskih in pletarskih izdelkov na drobno in na debelo pri

Drago ROSINA

Maribor - Vetrinjska ulica.

čevlje v vseh modnih barvah, najmodernejša izdelava, kakor tudi sandale lastnega izdelka, najboljše kakovost in solidne cene, dobite pri trvdki

Franc Govedič

Maribor, Frankopanova ul. 10

LJUDMILA LORGER

MARIBOR, GOSPOSKA ULICA ŠTEV. 37

Modistka

priporoča cenj. damam svojo obilno zalogo klobukov za gospe in gospodične po najnižjih cenah in solidn. izdelka.

Redukcija za železničarje in delavstvo se je izvršila pri cenah vseh vrst blaga za moške in ženske obleke pri trvdki

J. N. Šoštarč, Maribor, Aleksandrova c. 13

Sedaj stane platno 6, 8, 10 in 12 Din, hlačevina 25, 30 in 35 Din, sukno 50, 60, 68 in 80 Din, srjace 32 Din, spodnje hlače 21 Din, nogavice 7, 9, 10 Din itd. Volneno blago za ženske obleke in plašče iz prvih svetovnih tovarn, najlepše barve in najboljše kvalitete, **ceneje kot povsod drugod.**

z dnevnim redom: Poročilo o oblastni skupščini. Na zborovanju poročala oblastni poslanec s. Petejan. Sodrug in sodružice, agitirajte za dober obisk tega zborovanja!

Za tiskovni sklad so darovali naslednji sodrugi: Dr. Tuma 75 Din, Ipavec 10 Din, krajev. organ. SSJ aZgorje 150 Din; skupaj 235 Din. Iskrena hvala. Sodrug i posnemajte!

Mala naznanila: TVRDKA KELC

Gregorčičeva ul. 6

Krojaški salon za gospe, dame in vojaštvo se priporoča.

Reklamne cene! postrežba točna!

B. Jagodič - Maribor

tapetnik in trgovina s pohištvom

Ročovski trg št. 3.

Priporočam se p. n. občinstvu za nakup tapetniškega in mizarskega pohištva (modroce, otomani, posteljni vložki) najceneje in solidno. Tapetniška popravila solidno in poceni. Pohištva se prevzemajo v komisijsko prodajo - Zahtevajte cenik.

J. PETELN

urar in optik. - Trgovina zlatnine in srebrnine

MARIBOR, GOSPOSKA ul. 5

Precizijske ure za železničarje tudi na obroke.

Primerna darila za birmo.

Anton Vaupotič vdova

SODNA UL. 16, se priporoča v izvršitev vseh sobo-, črkoslikarskih in plesarskih del po najnižjih cenah.

Ceneje kod pri

RAZPRODAJAH

se dobi vsakovrst. manufakturno blago pri J. TRPIN, Maribor, Glavni trg 17

Zelo zanimivo

je ilustrirano, popularno Radio glasilo

„RADIOEWELT“

(bakreni tisk).

Razen vseh evropskih razposilnih programov interesantne aktualnosti in vrednostne tehnične obravnav. Poedina cena 8 Din. Poskusna številka 8 Din.

Wiener Radioverlag, Wien I.,

Pestalozzigrasse 6/53.